

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
BIURO ANALIZ

BIULETYN

nr 6 (251) • 25 stycznia 2005 • © PISM

nr egz. _____

Redakcja: Sławomir Dębski (redaktor naczelny), Dorota Dołęgowska (redaktor techniczny), Adam Eberhardt,
Beata Górka-Winter, Maciej Krzysztofowicz, Urszula Kurczewska, Grażyna Nowocień-Mach (redaktor tekstu), Emil Pietras (sekretarz Redakcji)

Problem błędu w tekście traktatu w świetle Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów

Rafał Tarnogórski

Na ważność traktatu nie ma wpływu wykrycie błędu w jego tłumaczeniu lub redakcji. Konwencja wiedeńska o prawie traktatów zawiera odpowiedni tryb postępowania w razie wystąpienia błędu w tekście umowy międzynarodowej. W przypadku dokonywania poprawek w tekście Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy znajduje zastosowanie procedura przewidziana w prawie traktatów. W świetle prawa międzynarodowego nie ma przeszkód, by korekcja błędów w traktacie przebiegała jednocześnie z procesem jego ratyfikacji.

Umowa międzynarodowa jest podstawowym i najpowszechniejszym środkiem obrotu prawnego między państwami. Prawo międzynarodowe pozwala na dużą swobodę w wyrażeniu zgodnego oświadczenia woli przez strony. Także sama procedura zawierania umów międzynarodowych jest nieskomplikowana w porównaniu z metodami tworzenia prawa krajowego. Ze swej istoty traktat jest więc instrumentem elastycznym, w którego formie mieści się zarówno proste porozumienie dwustronne, jak i skomplikowana wielostronna konwencja. Międzynarodowym aktem prawnym kodyfikującym prawo traktatów jest Konwencja wiedeńska o prawie traktatów (KPT), sporządzona 23 maja 1969 r. (Dz. U. z 1990 r., Nr 74, poz. 439). Przewiduje ona sytuację, w której już po ustaleniu autentycznego tekstu umowy międzynarodowej strony stwierdzają, że zawiera on błąd. Takie błędy, zazwyczaj będące wynikiem przeinaczenia lub niedbalstwa (przy przepisywaniu bądź tłumaczeniu tekstu), nie są wyrazem wspólnego zamiaru stron, lecz powstają wbrew ich woli i nie mają wpływu na ważność traktatu. W tej sytuacji prawo traktatów przewiduje stosunkowo łagodne warunki ich skorygowania¹.

Zgodnie z brzmieniem art. 48 ust. 3 konwencji błąd dotyczący tylko sformułowań tekstu traktatu nie ma wpływu na jego ważność (w odróżnieniu od błędu rozumianego jako wada oświadczenia woli, który może być przyczyną unieważnienia zgody pań-

¹ Unormowania KPT w tym zakresie przejmują rozwiązania zaproponowane przez specjalnego sprawozdawcę Komisji Prawa Międzynarodowego H. Waldocka; zob. S.E. Nahlik, *Kodeks prawa traktatów*, Warszawa 1976, s. 443; J. Sozański, *Wspólnotowe a powszechne prawo traktatów – wzajemne relacje a jedność czy odrębność unormowań i systemów*, Toruń 2004, s. 259.

stwa na związanie się traktatem – art. 48 ust. 1 i 2 KPT). W art. 79 ust. 1 KPT unormowano sposób postępowania w razie wystąpienia błędu w tekście traktatu: jeżeli po ustaleniu autentycznego tekstu traktatu państwa, które go podpisały, i państwa umawiające się zgodnie stwierdzają, że zawiera on błąd, to błąd ten, jeżeli nie postanowiły one poprawić go w inny sposób, będzie poprawiony:

- a) przez dokonanie odpowiedniej poprawki w tekście i parafowanie jej przez należycie upelnomocnionych przedstawicieli;
- b) przez sporządzenie lub wymianę dokumentu bądź dokumentów formułujących poprawkę, której dokonanie zostało uzgodnione, bądź
- c) przez sporządzenie poprawionego tekstu całego traktatu w takim samym trybie, w jakim był sporządzony tekst oryginalny.

Zgodnie z postanowieniami ust. 2 art. 79 KPT w przypadku, w którym chodzi o traktat, dla którego powołano depozytariusza, do niego będzie należało powiadomienie państw, które umowę podpisały, i państw umawiających się o błędzie i o propozycji jego poprawienia, oraz określenie odpowiedniego terminu wnoszenia sprzeciwu wobec proponowanej poprawki. Jeżeli po upływie tego terminu:

- a) nie wniesiono żadnego sprzeciwu, depozytariusz dokonuje poprawki w tekście i parafuje ją, sporządza protokół o poprawieniu tekstu oraz przekazuje jego odpis stronom i państwom uprawnionym do stania się stronami traktatu;
- b) sprzeciw został wniesiony, depozytariusz komunikuje sprzeciw państwom, które traktat podpisały, i państwom umawiającym się.

Zgodnie z postanowieniami ust. 3 powoływanego artykułu zasady wyrażone w ust. 1 i 2 mają zastosowanie także wtedy, gdy autentyczny tekst został sporządzony przynajmniej w dwóch językach i okaże się, że między poszczególnymi tekstami zachodzi różnica, jaką państwa, które traktat podpisały, oraz państwa umawiające się zgodnie postanawiają usunąć.

Poprawiony tekst zastępuje tekst wadliwy *ab initio* (od początku), chyba że państwa, które traktat podpisały, i państwa umawiające się postanowią inaczej. Poprawienie tekstu traktatu, który został zarejestrowany, notyfikuje się Sekretariatowi Narodów Zjednoczonych. Gdy błąd został wykryty w uwierzytelnionym odpisie traktatu, depozytariusz sporządza protokół wprowadzający poprawkę i przekazuje jego kopię państwom, które traktat podpisały, i państwom umawiającym się.

Z formalnego punktu widzenia Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy (TUK), podpisany 29 października 2004 r. w Rzymie (Dz. Urz. UE, C 310, 16.12.2004, s. 1 i n.) jest traktatem wielostronnym, podległym odpowiednim unormowaniom prawa międzynarodowego publicznego. W dotychczasowej praktyce traktatowej państw będących obecnie członkami UE depozytariuszem traktatów założycielskich oraz traktatów zmieniających jest rząd Republiki Włoskiej (z wyjątkiem Traktatu o utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, którego depozytariuszem był rząd Republiki Francuskiej). Artykuł IV-447 TUK stanowi, że dokumenty ratyfikacyjne zostaną złożone do depozytu rządowi Republiki Włoskiej. W rozwinięciu artykuł IV-448 ust. 1 TUK normuje, iż traktat został sporządzony w jednym oryginalnym egzemplarzu w języku angielskim, czeskim, duńskim, estońskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, irlandzkim, litewskim, łotewskim, maltańskim, niderlandzkim, niemieckim, polskim, portugalskim, słowackim, słoweńskim, szwedzkim, węgierskim i włoskim, przy czym teksty w każdym z tych języków mają jednakową moc, oraz że zostanie złożony do depozytu w archiwum rządu Republiki Włoskiej, który przekaże uwierzytelniony odpis każdemu z rządów pozostałych państw-sygnatariuszy².

Zgodnie z brzmieniem odpowiednich postanowień KPT do dokonania poprawek w tekście TUK stosuje się zasady wyrażone w ust. 1 i 2 art. 79 KPT, ponieważ autentyczny tekst został sporządzony w 21 językach i okazało się, że między wersjami ję-

² Na trudności w oddaniu adekwatnego brzmienia traktatu wielojęzycznego w każdym z języków umowy wskazuje J. Pieńkos, jako przykład podając tekst Paktu Ligi Narodów, którego tekst angielski nie pokrywał się z brzmieniem francuskim w 26 miejscach; J. Pieńkos, *Prawo międzynarodowe publiczne*, Kraków 2004, s. 307.

zykowymi zachodzi różnica (wykryto błędy przekładu). Strona stwierdzająca błąd powinna wskazać różnice w tekście oraz zaproponować poprawki, kierując notę o odpowiedniej treści do rządu Republiki Włoskiej. Ponieważ w TUK powołano depozytariusza, zgodnie z postanowieniami ust. 2 art. 79 KPT, to do rządu Republiki Włoskiej będzie należało powiadomienie państw, które umowę podpisały, i państw umawiających się o błędzie i o propozycji jego poprawienia oraz określenie odpowiedniego terminu wnoszenia sprzeciwu wobec proponowanej poprawki. Przepisy regulujące sposób postępowania w razie wystąpienia błędu w tekście traktatu mają charakter dyspozytywny (względnie obowiązujący). Państwa, które traktat podpisały, oraz państwa umawiające się mogą ustalić inną procedurę niż unormowana w art. 79 KPT. Jednakże w każdym przypadku do wprowadzenia poprawek potrzebna jest zgodna wola państw, które umowę podpisały, i umawiających się państw³. Jest mało prawdopodobne, aby w celu poprawienia brzmienia traktatu została zorganizowana kolejna konferencja. Dlatego zapewne przyjęty zostanie wariant wprowadzenia poprawek przez notyfikację ich depozytariuszowi, a po uzyskaniu przez niego not potwierdzających od państw, które umowę podpisały, i państw umawiających się nastąpi ponowna publikacja sprostowanego tekstu TUK w Dzienniku Urzędowym UE⁴.

Konwencja o prawie traktatów nie stwarza przeszkód do tego, by korekcja błędów w traktacie przebiegała jednocześnie z procesem jego ratyfikacji. Wskazuje na to także bezpośrednio brzmienie odpowiedniego przepisu KPT. Zgodnie z art. 1 KPT termin „państwo umawiające się” oznacza państwo, które wyraziło zgodę na związanie się traktatem, bez względu na to, czy traktat wszedł w życie, czy nie.

³ J. Sozański podaje, iż błędy oczywiste (redakcyjne) w tekście traktatów założycielskich i zmieniających były poprawiane przez depozytariusza na wniosek kompetentnej instytucji Wspólnot Europejskich; J. Sozański, *ibidem*. Jednakże, jak można sądzić, mogłoby to dotyczyć tylko stosunkowo nieistotnych błędów, np. literówek; natomiast gdy na skutek błędu powstaje możliwość odmiennej interpretacji, konieczna jest procedura przewidziana w KPT. Procedura taka, jak się wydaje, jest konieczna nawet w przypadku literówek, w tym sensie, że wprawdzie norma zawarta w art. 79 KPT, określająca sposób korekcji błędów, ma charakter normy względnie obowiązującej, lecz każda procedura zmierzająca do skorygowania tekstu umowy międzynarodowej musi być oparta na konsensusie stron.

⁴ Bardziej prawdopodobna wydaje się publikacja tylko sprostowanej polskiej wersji językowej, może też być podjęta decyzja o publikacji całego autentycznego tekstu traktatu w 21 językach. Depozytariusz TUK, po konsultacji z państwami UE i ze Służbą Prawną Komisji, może również wziąć pod uwagę zasady ogłaszania sprostowań aktów prawa wtórnego.

OGŁOSZENIA

ЕВРОПА

ЖУРНАЛ ПОЛЬСКОГО ИНСТИТУТА МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕЛ

Т. 4, nr 3 (12), 2004

Содержание

Уолтер Андриусин	
Стратегический взгляд на сегодняшнюю ситуацию в мире	7
Нессим Гуас	
ЕС и Норвегия - лицом друг к другу	13
Мацей Червиньски	
Европейский миф в хорватском общественном пространстве	31
Йохен Тис	
Влияние политической культуры и идентитета	
на трансатлантические отношения: новый подъем германского	
антиамериканизма после первого президентства Буша	49
Кшиштоф Малиновски	
Евроатлантические дилеммы правительства Герхарда Шредера	61
Галина Михалева	
Европейский Союз и трансформационные процессы в России	93
Брендон Доннели	
Польша, Европейский Союз и Россия	111
Мартин Лацко	
Обстановка в Советском Союзе глазами словацких солдат (1941-1943 гг.)	119

ПОЛЕМИКА

Аркадий Мошес	
Европа в поисках России. Прагматичный минимализм	
или системная трансформация?	157
Адам Эберхардт	
«Общий европейский дом» без общих целей	
и ценностей? Дилеммы политики Европейского Союза в отношении России	171

РЕЦЕНЗИИ

Дариуш Домбровский	
Peter Švorc, <i>Krajinská hranica medzi Slovenskom a Podkarpatskou Rusou</i>	
<i>v medzivojnovom období (1919-1939)</i>	183
Агата Колаковска	
Ricardo Gomez, <i>Negotiating the Euro-Mediterranean Partnership.</i>	
<i>Strategic Action in EU Foreign Policy?</i>	191
Валентин Оскоцкий	
Aleksander Lipatow, <i>Rosja i Polska: konfrontacja i gravitacja</i>	197
Душан Сегеш	
Dagmar Čierna-Lantayová, <i>Pohľady na východ. Postoje k Rusku</i>	
<i>v slovenskej politike 1934-1944</i>	201
Каролина Бальцеровска-Кватерска	
Zbigniew Brzezinski, <i>The Choice: Global Domination</i>	
or <i>Global Leadership</i>	208
Эдгита Посель-Ченсьцик	
Gustav Lindstrom, <i>Protecting the European homeland. The CBR dimension</i>	214

ИНФОРМАЦИЯ ДЛЯ АВТОРОВ	221
ОБ АВТОРАХ	223

Sprzedaż i prenumerata w Instytucie
oraz w wybranych księgarniach (www.pism.pl/ksiazki-ksiegarnie.html)